

# ΦΩΝΗ ΤΗΣ ΗΠΕΙΡΟΥ

ΣΥΝΔΡΟΜΗ ΕΤΗΣΙΑ

Ἐν Ἑλλάδι Δρ. 8  
Ἐν τῷ Ἐξωτερικῷ Φρ. Δρ. 10

ΕΚΔΙΔΕΤΑΙ ΚΑΤΑ ΠΑΡΑΣΚΕΥΗΝ

Πῶς αὐτοῖς ἀπευθύνεται :  
Διευθύνσιν Φωνῆς τῆς Ἡπείρου  
Ἀθῆναις

## ΕΤΟΣ ΕΝΝΑΤΟΝ ΣΥΝΔΡΟΜΑΙ

γίνονται δεκταὶ ἀπὸ 15 Σεπτεμβρίου 1900 ἕως 15 Σεπτεμβρίου 1901. Ὅφειλόν δὲ οἱ ἐπιθυμοῦντες τὰ ἐγγράφωσι συνδρομητὰ νὰ ἀποστείλῃσι καὶ τὴν συνδρομὴν αὐτῶν καὶ νὰ ἀποσπῶνται δι' ἐπιστολῆς ἢ ταχυδρομικοῦ δελετηρίου πρὸς τὸν συντάκτην κ. Γεώργ. Κ. Γάγαρν.

Ἡ ἀφωγὴ τῆς Ἡπείρου εἶνε τὸ μόνον Ἡπειρωτικὸν ὄργανον τὸ ὁποῖον ἀπὸ ἐννεαετίας ἀσπασθὲν ἐπὲρ τῶν Ἡπειρωτικῶν ζητημάτων καὶ ἐπὲρ τῶν ἀπαρταχθῶ διεσπασμένων Ἡπειρωτῶν.

## Η ΔΟΛΙΑ Η ΜΑΝΑ

Χαροπάλευε ἡ δόλια ἡ μάνα, ἡ πρωτονοικοκυρά τοῦ σπιτιοῦ. Εἶταν τρία μερόνυχτα τοῦ θανάτου. Τρεῖς νυφάδες, δύο γιοῖ, τρεῖς θυγατέρες, τρεῖς γαμπροὶ καὶ καμμιὰ δεκαριά ἀγγόνια περικύκλωναν τὸ στρώμα της. Ὅλος αὐτὸς ὁ κόσμος, ποὺ εἶχε βγῆ μετ' ἀπὸ τὰ σπλάγχνα της δὲν μποροῦσε νὰ γυμίσῃ τὸν τόπο, τοῦ τρίτου τοῦ γιοῦ της, τοῦ Βασίλη, ποὺ βρίσκονταν στὴν Ἑννιτεῖα. Χαροπάλευε καὶ ζωλαλοῦσε ἡ δόλια ἡ μάνα, κ' ὅλα τὰ ζωλαλήματά της εἶταν γιὰ τὸν ξενιτεμένο της τὸ Βασίλη.

— Τὴν εὐχὴ μου νάχεςτε ὅλοι σας, κ' ὁ Βασίλης μου... Χώματα νὰ πιάνη καὶ μάλαμμα νὰ γίνηται...

Ἀπὸ τὴ δεξιὰ της τὴ μεριὰ εἶχε τὴ Βασίλαινα, κ' ἔπιανε τὸ χέρι της.

— Μοῦ φαίνεται πὼς πιάνω τὴ σάρκα τοῦ Βασίλη μου ἔλεγε.

Κ' ὕστερα ἀπὸ λίγο ἄρχισε τὸ τραγοῦδι τοῦ ξενιτεμένου, ποὺ βουλιέτε νὰ γυρίσῃ :

« Τώρα ν' ὁ Μῆς κ' ἡ Ἀνοιξὴ  
Τώρα ν' τὸ καλοκαίρι  
Τώρα κ' ὁ Ἑὲνος βούλεται  
Στὸν τόπο του νὰ πάη.  
Νύχτα σελλόνει τ' ἄλογο  
Νύχτα τὸ καλλιγόνει.  
Βάνει τὰ πέταλα χρυσὰ  
Καὶ τὰ καρφιά ἀσημένια

Μέσα στὸ παραλόγισμα τοῦ θανάτου ἔχανε τὸ τραγοῦδι της κ' ἔλεγε λόγια ἄλλα, κ' ἔδινε διαταγές, σὰν ὅταν εἶταν γερή :

— Κώσταίνα, ἐσύ, νὰ πᾶς γιὰ ξύλα ! ...  
Ἐσύ Γιώργεινα νὰ βάλῃς γιὰ ζύμωμα. Ὁ Κώστας νὰ πᾶη στὰ πρόβατα, κ' ὁ Γιώργης στὸ ζευγάρι. Καὶ ἐσύ Βασίλαινα, νὰ μάσης τὰ σκουτιά καὶ νὰ τὰ πᾶς στὸν ποταμὸ νὰ τὰ πλύνῃς. Τὰ παιδιὰ ὅλα τὰ φυλάω ἐγώ. Ἄστε στὲς δουλειές σας ! Ἐδῶκε ὁ Θεὸς τὴ μέρα του ! Σιουσοῦ παλιόκοττες ! ποῦ νὰ σᾶς μάση ὁ μπουφός, μοῦ λερῶσατε τὴν προκόδα !

Στέκονταν ὅλοι γύρα-γύρα στὸ ἐπιθανάτιο κρεβάτι τῆς δόλιας τῆς μάνας, τῆς ἀλθινης μάνας τοῦ σπιτιοῦ, καὶ περίμεναν τὸ τέλος της, τὴν ὕστερὴ της πνοή, μετ' ὀλίγον πρόσωπο, μετ' ἀκρυὰ στὰ μάτια. Σὲ λίγο ἤρθε κ' ὁ παπᾶς μετ' ἄρτοφόρι γιὰ νὰ τὴ μεταλάβῃ. Ἄμα μπῆκε ὁ παπᾶς μέσα ἤρθε στὰ λογικά της. Ἐκανε τὸ σταυρὸ της, κ' εἶπε :

— Σχωρᾶτέ με κ' ὁ Θεὸς σχωρᾶς σας !

Ἀνοιξὲ τὸ στόμα της κ' ἔλαβε τὴ μεταλαβιά μετ' ἰσχυρὴν εὐχαρίστηση καὶ μεγάλον ἀναγαλισμό. Ὑστερὰ εἶπε :

— Ἄν ἤξερα ὅτι ὁ Βασίλης μου θάρχονταν σὲ μιὰ βδομάδα μέσα, θὰ βαστοῦσα τὴν ψυχὴ μου στὰ δόντια ὅσο ἄρθε, κ' ὕστερα θὰ πεθαινα εὐχαριστημένη. Μὴ νομίζετε πὼς δὲ σᾶς ἀγαπῶ σᾶς τοὺς ἄλλους, ἀλλ' εἶναι πόνος τῆς Ἑννιτεῖας, ποὺ με κάμει νὰ ποῖω πλείτερο γιὰ τὸ Βασίλη αὐτὴ τὴν ὥρα, γιὰτὶ δὲν τὸν βλέπω μπροστὰ μου. Ἔτσι λέγει καὶ τὸ τραγοῦδι :

« Κ' ὁ ζωντανὸς ὁ χωρισμὸς παρηγοριά δὲν ἔχει ».

Ὑστερὰ ἀπ' αὐτὰ τὰ λόγια τὴν ἔπιασε ἕνα βογγητὸ, καὶ τὴ βάσταξε κάμπωση ὥρα, κ' ὕστερὰ ἀπὸ τὸ βογγητὸ ἄρχισε πάλι τὰ ζωλαλήματα :

— Σῆμα ἤκουσα νὰ πέφτουν τουφέκια δύο τρία στὴν ἀράδα... Ὁ θᾶναι ὁ Βασίλης μου ! Ἀκούω ποδοβολητὸ ἄλογου :

« Πῶχει τὰ πέταλα χρυσὰ  
καὶ τὰ καρφιά ἀσημένια ».

— Σηκωθῆτε ὅλοι νὰ τὸν καρτερέσετε στὴν αὐλή... Μὴ τοῦ εἰπῆτε ὅτι εἶμαι τοῦ θανάτου... καὶ μοῦ σκανιάσῃ. Νὰ τοῦ εἰπῆτε ὅτι εἶμαι λίγο ἄρρωστη... ὅτι μοῦ πονεῖ τὸ κεφάλι... Ὅχι, ὄχι ! Πέτε του καλύτερα ὅτι χτύπησα τὸ ποδάρι καὶ γι' αὐτὸ δὲ βγῆκα νὰ τὸν καρτερῶ... Μὴ βγαίνετε ὅμως ὅλοι ἐξω ! ... ὅς μείνουν καὶ καμπόσοι μέσα μ' ἐμένα, γιὰτὶ φοβοῦμαι νὰ μείνω μοναχὴ μου.

Κ' ἐνῶ ἔλεγε καὶ ξανάλεγε ὅλα αὐτὰ τὰ ζωλαλήματα τὰ παιδιὰ της, γιοῖ της, θυγατέρες, της, νυφάδες της, γαμπροὶ της κ' ἀγγόνια της κάθονταν περίλυποι γύρα γύρα στὸ στρώμα της, καὶ περίμεναν μετ' ὀφθαλμοὶ μάτια τὸ τέλος της. Ἀνασηκώθηκε λιγάκι καὶ ζύγισε τὰ μάτια της κατὰ τὴ θύρα, κ' εἶπε :

— Ἀνοιξτε τὴ θύρα κ' ἀναμερᾶτε ὅσο εἶστε μπροστὰ καὶ μετ' ὀφθαλμοὶ νὰ ἰδῶ. Θέλω νὰ τὸ ἰδῶ τὸ ξενιτεμένο μου νὰ μπαίνη μέσα μ' ὅλη του τὴ λιβαντιά...

Ἀναμείρησαν ὅσοι στέκονταν κατάντικρυ τῆς θύρας κ' ἄρσαν ἐλεύθερο τὸ μάτι τῆς δόλιας μάνας νὰ βλέπῃ πρὸς τὰ ἔξω, κ' αὐτὴ κάρφωσε τὴ ματιὰ της στὸ ἔμπα τῆς θύρας γιὰ κάμπωση ὥρα κ' ἄρχισε τὸ τραγοῦδι, σὰν νὰ εἶταν γερή :

« Ξενιτεμένο μου πουλί, γλυκὸ χελιδονάκι  
Ἡ Ἑννιτεῖα σὲ χαίρεται κ' ἐγὼ πίνω φαρμάκι.

« Ὁ Ἑὲνος στὴν Ἑννιτεῖα σὰν τὸ πουλὶ γυρίζει  
Σὲν τὸν βασιλικὸν ἀνθῆ, ἀλλ' ὅμως δὲ μυρίζει.

« Ἀναθεμά σε Ἑννιτεῖα σένα καὶ τὰ καλά σου  
Οὔτε τ' ἄσπρα σου ἤθελα, οὔτε τὰ βάσανά σου ! »

Καὶ λέγοντας αὐτὰ ἄλλαξε τὸ σκοπὸ :

« Τί νὰ σοῦ στείλω, Ἑννε μου, τί νὰ σοῦ προδοῦνῃ;  
Νὰ στείλω μῆλο σέπεται, κυδῶνι μαραγγιάζει  
Νὰ στείλω καὶ τὰ δάκρυά μου σ' ἕνα χρυσὸ

[μαντήλι ;

Τὰ δάκρυά μου εἶνε καφετὰ καὶ καίνε τὸ

[μαντήλι.

Μετ' ὕστερὴν λέξη αὐτοῦ τοῦ τραγοῦδιου ἔπεσε σὲ μιὰ βαθειὰ νάρκη. Μιὰ ὥρα ἀκέρια πέρασε, ποὺ βαθυκοιμῶνταν στὴν ἀγκαλιὰ τοῦ Ὑπνου, ποὺ μιὰ τρίχα τὸν χωρίζει ἀπὸ τὸ θάνατο. Ἀνησυχῆσαν ὅλοι κ' ἄρχισαν νὰ τὴν ταραῖουν, γιὰ ν' ἀνοίξῃ καὶ νὰ ἰδῶν γιὰ ὕστερη

φορὰ τὰ μάτια της, καὶ ν' ἀκούσουν γιὰ ὕστερη φορὰ τὰ εὐλογημένα της τὰ λόγια.

Ἡ δόλια ἡ μάνα ἀνοιξε γιὰ ὕστερη φορὰ τὰ μεγάλα της τὰ μάτια, τοὺς κύτταξε ὅλους μετ' ἰσχυρὴν ἀράδα, σὰν νὰ τοὺς μετροῦσε ἕναν ἕναν, καὶ τοὺς ἔδωκε τὴν εὐχὴ της ὁλωνῶν :

— Νάχεςτε ὅλοι τὴν εὐχὴ μου ! Σῆς τὴν δίνω μετ' ὅλη μου τὴν καρδιά ! Νὰ ζητήτε καλοκαρδισμένοι καὶ νὰ γεράσετε μετ' ἀγγόνια καὶ μ' ἀγγόνια, καὶ σύντομη Ἑννιτεῖα, δύο τρία χρόνια τὸ πολὺ. Οἱ μικρότεροι νὰ σίδεστε τοὺς μεγαλύτερους, καὶ οἱ γυναῖκες τοὺς ἄνδρες ! Ἔτσι νὰ κάμετε καὶ νάχεςτε τὴν εὐχὴ μου ὁλόκληρη. Σᾶς ἀρίνω καὶ μιὰ διάτα : Ν' ἀποφύγετε τὴ κλεψιά, τὸ φόνο καὶ τὴ ψευτιά, καὶ νὰ δίνετε ἐλεημοσύνη ὅσο μπορεῖτε. Ἡ ἐλεημοσύνη βγαίνει μετ' ὁ βελόνι καὶ μπαίνει μετ' ὁ σακκί. Νὰ μὴν καταφρονῆτε κανένα, νὰ κρατᾶτε τὸ θυμὸ σας καὶ νὰ φοβᾶτε τὸν Θεὸ ! Κάνοντας αὐτὰ, θὰ ζήσετε καλὰ στὸν κόσμον...  
... Ὑστερὰ ἀπὸ λίγο δὲ θᾶ εἶμαι ἐδῶ πέρα. Παιδιὰ μου, πεθάνω !

Ὅλοι ἄρχισαν νὰ κλαῖνε καὶ νὰ τῆς φιλοῦν τὸ μέτωπο καὶ τὸ δεξιὸν τῆς χερί. Τὰ μάτια τῆς δόλιας μάνας ἄρχισαν νὰ βασιλεύουν, σὰν ὅταν πέφτει ὁ ἥλιος πίσω ἀπὸ τὸ βουνό, καὶ τὰ χεῖλιά της νὰ κλειοῦνε, κ' ἡ Βασίλαινα ἡ πλειὸ μικρὴ κ' ἡ πλειὸ ἀγαπημένη της νύφη ἄρχισαν πρῶτῃ τὸ μυρολόγι. Ὁ σκοπὸς τοῦ μυρολογιοῦ τὴν ξαναγύρισε πίσω. Εἰκάνοιζε τὰ μάτια της καὶ τὰ χεῖλιά της κ' εἶδε τὰ παιδιὰ της γιὰ ὕστερη φορὰ καὶ τοὺς εἶπε τὰ πλειὸ ὕστερά της λόγια :

— Ἡ Ἑννιτεῖα τοῦ Βασίλη μου μετ' ἀπέλλει στὸν Κάτω-Κόσμον πικρὴ φαρμακωμένη. Χίλια φορτώματα ζάχρη δὲν μοῦ γλυκαίνουν τὴν καρδιά. Μῶρchetαι πὼς ἀπὸ τὴν πίκρα τῆς καρδιάς μου θὰ ξεφυτρώσουν ἀπὸ τὸ μνημὲν μου ὅλα ἀλφασκίς καὶ πικραγγουριές. Ὅταν θάρθῃ μετ' ὁ καλὸς ὁ ξενιτεμένος μου ὁ Βασίλης, ὅταν σᾶς πάρουν τὰ σχαρήκια νάρθη ἕνας σας ἀπ' αὐτὰ στὸ μνημὲν μου νὰ ῥίξῃ τρία βροντερὰ τουφέκια καὶ νὰ μοῦ φωνάξῃ δυνατὰ : « Μάννα ! ἦ, θ' ὁ Βασίλης ! »

Τ' ὄνομα τοῦ Βασίλη εἶταν ἡ ὕστερὴν της λέξη. Ἡ δόλια ἡ μάνα δὲν εἶταν πλειὸ στὴ ζωὴ ! Ἀντήχησαν τὰ μυρολόγια δυνατὰ κ' ὅλο τὸ χωριὸ ἔτρεξε στὸ χαροκαμένο σπίτι.

Πέρασαν ἀπὸ τὸ θάνατο τῆς δόλιας τῆς μάνας τέσσαρ' ἡμέρες. Τὴν ἀνοιξὴ δέχτηκε τὸ καλοκαίρι, τὸ καλοκαίρι ὁ χινοπώρος καὶ τὸ χινοπώρος ὁ χειμῶνας. Ὁ ξενιτεμένος ὁ Βασίλης δὲν ἀκούονταν πρὸθενά. Τῶχουν σύστημα οἱ ξενιτεμένοι, ὅταν δουλεύουν νὰ θοῦν, δὲ συνηγοροῦν. Τὸ θάνατο τῆς μάνας τοῦ δὲν τοῦ τὸν εἶχαν γράψῃ π' ἀδερφὰ του γιὰ νὰ μὴ τοῦ φανῇ μικρότερος στὴν Ἑννιτεῖα, καὶ τὸν περίμεναν νάρθη στὸ σπίτι καὶ νὰ τὸν μάθῃ μὲ καὶ καλὴ. Τὸν περίμεναν μετ' ὅλην τὴν μερὰ καὶ ὥρα μετ' ὅλην ὥρα. Πέρασε ὁ Ἀϊ-Δημήτριος, πέρασε ὁ Ἀϊ-Ταζιάδης, πέρασε κ' ὁ Ἀϊ-Νικόλας, κ' ἤρθαν τὰ Χριστογέννητα.

Τὴ στιγμὴ ποὺ γύριζε τὸ χωριὸ ἀπὸ τὴν ἐκκλησιὰ συντάχα πρὸβαλε ἕνας σχαρήκιος καὶ πῆρε τὰ σχαρήκια τῆς Βασίλαινας. Ἐβλεπὴν ἡ στιγμὴ εἶταν ἡ πρώτη χαρούμενη στιγμὴ, ἀπὸ τῆς εὐχῆς πεθάνει ἡ δόλια ἡ μάνα, ποὺ αἰσθάνονταν τὸ χαροκαμένο σπίτι. Ἡ Βασίλαινα, ἡ μάνα ἡ-

Ὑπὲρ τῶν οὗς τούτων εὐγενῶν καὶ γενναίων  
Ἀγγλῶν ἐτελέσθη ἐπίσημος τελετὴ εἰς τὸν ἀγ-  
γλικανικὸν ναόν. Αἱ ἀναθηματικαὶ πλάκες ἐκ  
γαλλικοῦ αἱ φέρουσαι τὰς ἀνωτέρω ἐπιγραφὰς ἐνε-

Περὶ λαρβάνει δονάτια εὐρίνωρα, εὐάρα, εὐήλια,  
ἀπαστράπτουτα ἐκ τῆς καθαριότητος μὲ ἐπιπλά εντε-  
λὴς χαινοσύγῃ καὶ ὑπηρεσίᾳ προθυμασίῃ.  
Οἱ πολυλήπει διανοούμενοι ἐκ Καὶ βισαρά ἐπὶ βάται  
θλουσιν εὐρεῖ πᾶσι τας εὐχέλαι.